

40023 - دادن زکات به فقیر برای ادای حج

سوال

آیا جایز است برای هزینه‌ی حج فقیر از اموال زکات به وی داده شود؟

پاسخ مفصل

اللّٰهُ متعال مصارف زکات را در این آیه مشخص کرده است: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِذْنَ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ [توبه: ۶۰] (همانا صدقات (زکات) تنها برای ته‌دستان و بینوایان و متصدیان [گردآوری و توزیع] آن و کسانی که دلشان به دست آورده می‌شود و در [راه آزادی] بردگان و بدهکاران و در راه الله و در راه مانده اختصاص دارد. [این] به عنوان فریضه از جانب الله است و الله دانای حکیم است).

علما بر این اتفاق دارند که منظور از ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ (و در راه الله) جهاد در راه الله است.

سپس در این اختلاف کرده‌اند که آیا «در راه الله» حج را نیز شامل می‌شود یا خیر؟

بیشتر علما بر این رای هستند که فی سبیل الله، مخصوص جهاد است و حج را شامل نمی‌شود. اما امام احمد به این رای رفته که حج نیز در آن داخل است و به حدیث ابوداود (۱۹۸۸) از ام مَعْقَل. رضی الله عنها. استناد کرده که خطاب به رسول الله ﷺ گفت: ای فرستاده‌ی خداوند، حجی بر عهده‌ی من است و ابی‌مَعْقَل یک شتر دارد.

ابومَعْقَل گفت: راست می‌گویند، اما آن را در راه خدا قرار داده‌ام. رسول الله ﷺ فرمود: «آن را به او بده تا بر آن حج را به جای آورد، زیرا این در راه الله است». علامه آل‌بانی در صحیح ابی‌داود آن را صحیح دانسته است.

و از ابن عمر ثابت است که گفت: اما حج پس جزو راه الله است. حافظ ابن حجر می‌گوید: این روایت را ابوعبید با سند صحیح آورده است.

مراجعه کنید به: المغنی (۳۲۸/۹) و المجموع (۲۱۲/۶).

شیخ الاسلام ابن تیمیه در «الاختیارات» (۱۰۵) می‌گوید: «کسی که حج اسلام خود را به جای نیاورده و فقیر است، به وی [از زکات] داده می‌شود تا حج را به جای آورد».

و در فتاوی‌ی کمیسیون دائم (۳۸/۱۰) آمده است:

«دادن زکات برای هزینه‌ی حمل و نقل و خرجی فقرای مسلمان برای انجام فریضه‌ی حج اسلام جایز است، زیرا در عموم سخن پروردگار متعال در آیه‌ی مصارف زکات قرار می‌گیرد که می‌فرماید: ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾».

والله اعلم